

בס"ד. שיחת יום א' פ' נח, ל' תשרי, אדר"ח מרחשון, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה להבין ענין תשרי.

* * *

ב. דובר במאמרי (שמיוסד על מאמרי רבותינו נשיאינו עד סוף כל הדורות), שישנם הענינים כפי שהם בכללות, ואח"כ מתפרטים ובאים בפרטיות ועד לפרטי-פרטיות,

החל מכמו שהוא בתחילת ו"ראשית השנה" — ר"ה, שבענין ד"תמליכוני עליכם"² נכלל כל סדר ההשתלשלות כולו ולמעלה יותר, עד למטה ביותר, כמובן מהדרוש בסידור³, שכולל מפנימיות דעצמות ומהות עד לפנימיות המלכות, ועד כפי שנמשך ממנה בריאת שמים וארץ גשמיים, כולל גם צרכי הגוף, ועד כפי שנמשכת בענינים השייכים ל"על המדינות בו יאמר"⁴ (כפי שאומרים בכמה תפלות במשך ר"ה, ובארוכה ב"ונתנה תוקף"), שכל זה נכלל ונפעל ע"י "המלך הקדוש" ו"המלך המשפט",

וכאשר נתפרט אח"כ ונמשך בפרטיות — בעשיית עד ליוהכ"פ, ואח"כ בד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות, ואח"כ סוכות, שמע"צ ושמח"ת — הרי זה בא בכמה ענינים כלליים, שכל כלל הוא באופן ודרגא של פרט לגבי כללות הענינים כפי שהם בר"ה, אבל הוא באופן של "כלל" לגבי כל השנה כולה, שאז מתחיל בפרטיות הענין ד"יעקב הלך לדרכו"⁵, נוסף על הענין ד"יעקב הלך לדרכו" כפי שהוא בכללות — מיד לאחר הענין דתקיעת שופר⁶, שזוהי העבודה הפרטית ד"מצות היום בשופר"⁷, ועד שתק"ש עצמה נחלקת לכמה פרטים, ועד לתכלית ההתחלקות שבענין המספר, שלכן יש בה (לא רק ט' קולות או עשר

(1) פ"ד ואילך (לעיל ע' 237 ואילך). וש"נ. יל"ש פינחס רמז תשפב.

(2) ר"ה טז, סע"א. וש"נ. (5) ויצא לב, ב. וראה סה"ש תרצ"ו ע' 43.

(3) עם דא"ח — שער התקיעות רמו [ח"ב וש"נ.

(6) ראה גם התוועדיות תש"נ ח"א ע' 16 [ס], א ואילך.

(4) נוסח תפלת מוסף דר"ה ("אתה זוכר") הערה 68. ע' 284 הערה 1. ועוד.

— מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. ויק"ר רפכ"ט. (7) שם כו, ב. כז, א.

קולות, אלא) מאה קולות⁸, ואח"כ נמשך בפרטיות יותר בחודש תשרי (החל מעשי"ת וכו'), ואח"כ בפרטי פרטיות במשך כל השנה כולה,

שאז באים לתכלית השלימות, כמבואר בארוכה בדרושים שבתורת חיים בפרשתנו⁹, שדוקא מצד עצמות ומהות בתכלית הפשיטות נמשכת תכלית ההתחלקות.

ועד"ז גם בנוגע לענין ד"יעקב הלך לדרכו" משמח"ת או חודש תשרי בכללותו — שישנו כפי שבא בכללות באופן שוה אצל כל ישראל, "כולכם"¹⁰, וכפי שהוא בפרטיות באופן של התחלקות בין "ראשיכם שבטיכם" עד ל"חוטב עצין" ו"שואב מימין"¹¹.

ג. ובכללות הרי זה החילוק בין העבודה בתורה והעבודה במצוות, שקשור עם עצם החילוק שבין תורה ומצוותי' — ששניהם צריכים להיות כעבודת העבד לאדונו [ואע"פ שבפרטיות לימוד התורה הוא באופן ד"מאן מלכי רבנן]¹¹, ומצוות ענינם קיום ציווי האדון, הרי בכללות גם לימוד התורה ענינו קיום מצוה וציווי המלך, כמובן מנוסח ברכת התורה], אבל בחילוק בין תורה ומצוות גופא — הנה בתורה מודגש יותר ענין האחדות, ואילו במצוות מודגש יותר ענין ההגבלה וההתחלקות:

התורה — אף ש"ארוכה מארץ מדה"¹², ועד שבה כלולים ומשתקפים כל הפרטים ופרטי-פרטים שבעולם, ויתירה מזה, שהם נלקחים מכמו שהם תחילה בתורה, שהרי "אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹³, שזהו מ"ש בתורה¹⁴ "בראשית ברא אלקים את השמים (לרבות תולדותיהם) ואת הארץ" (לרבות תולדותי'), שמזה מובן, שבתורה ישנם לא רק כללים ופרטים, אלא גם פרטי-פרטיות, ועד להתחלקות הכי מפורטת שישנה בעולם — הנה ביחד עם זה, הרי ענין התורה הוא בדוגמת הדם שהוא בשוה בכל האברים (כמבואר בארוכה בדרושי מ"ת¹⁵).

וזהו גם מ"ש¹⁶ "ויחן שם ישראל", "ויחן" לשון יחיד (כמוזכר לעיל¹⁷), ומבאר טעם הדבר — לפי שחנ' זו היתה "נגד ההר", הר סיני,

12) איוב יא, ט.

13) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

14) בראשית א, א (ובפרש"י שם, יד).

15) לקו"ת במדבר יג, א"ב.

16) יתרו יט, ב ובמכילתא ופרש"י.

17) במאמר פ"ז (לעיל ע' 243).

8) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתקצ"ו.

וש"נ.

9) נח ע, ב ואילך.

10) ר"פ נצבים.

11) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב

(ברע"מ).

שענינו תורה ("משה קיבל תורה מסיני"¹⁸), היינו, שהתורה פועלת אחדות.

ואילו בנוגע למצוות — הנה בכוונת המצוות (שלגבי המצוה הרי היא כנשמה לגוף, כמבואר בתניא¹⁹) ישנה אמנם הכוונה הכללית שהיא בשוה ממש בכל המצוות כולם (כולל גם מצוות לימוד התורה), שזהו הענין ד"אשר קדשנו במצוותיו וצונו" (כמבואר בארוכה בעטרת ראש²⁰); אבל עצם ענין המצוות הוא במדידה והגבלה ובהתחלקות וכו' וכו'. ובפרטיות יותר:

בלימוד התורה — אף שיש בו חילוקי דרגות מן הקצה אל הקצה, מ"מ, משתווים כל ישראל בנקודה העיקרית שכל אחד מישראל מחוייב בתלמוד תורה, כהפס"ד בהלכות תלמוד תורה (שמביא רבינו הזקן²¹ מלשון הרמב"ם²²) בנוגע לכל חילוקי הדרגות שבבני".

והלימוד הוא באופן שבכל חלק וענין שבתורה — בין אם זה בסימן הראשון שבחלק הראשון של השו"ע או שזה בסימן האחרון של החלק האחרון של השו"ע — יש בו צד השוה, שצ"ל קשור עם אותו כח הדיבור ("למוציאיהם בפה"²³), ועם אותו כח ההבנה והשגה, ואותו אופן של חיות כו'; כל גדרי לימוד התורה הם בכל חלקי ועניני התורה בשוה.

משא"כ כפי שענינים אלו הם בנוגע לקיום המצוות, יש ביניהם חילוק מן הקצה אל הקצה (ודוקא עי"ז שמדגיש את החילוק שביניהם ה"ה מקיים את המצוה) — שהרי יש חילוק בין אופן קיום הענין ד"שויתי הוי' לנגדי תמיד"²⁴ שבהתחלת הסימן הראשון בחלק הראשון של השו"ע עד לאופן קיום הענינים הקשורים עם היפך החיים, "קטלה כולה" או "קטלה פלגא"²⁵, שאודותם מדובר בסימנים אחרונים שבחלק האחרון של השו"ע (אף שהכוונה היא בכולם בשוה — שיהי' ענין החיים וקיום ציווי הקב"ה).

ד. ועפ"ז מבואר הטעם לכך שבשעה שצריך לעבור מהעבודה של חודש תשרי מצד עצמה לעבודה ד"יעקב הלך לדרכו", אזי הממוצע והמחבר ביניהם הוא הענין של שמחת תורה:

(22) ה'ל' ת"ת פ"א ה"ח.

(23) עירובין נד, רע"א.

(24) תהלים טז, ח.

(25) לשון הש"ס — ב"ק סה, א. ועוד.

(18) אבות רפ"א.

(19) פל"ח.

(20) דרוש לעשיית נח, סע"ב ואילך.

(21) שו"ע או"ח רסקנ"ה.

הענין הממוצע שנותן כח לבטל את הענין ד"קשה עלי פרידתכם"²⁶ הוא — לא שמחה של מצוה, שזהו ענינם של שבעת ימי הסוכות, שבהם ישנה השמחה של מצוה דמצות סוכה ושמחת בית השואבה ולאח"ז מצות ד' מינים וכו', אלא השמחה של (שמע"צ ו) שמח"ת שהיא שמחה של תורה, כיון שדוקא התורה פועלת ענין של אחדות, מבלי הבט על כך שלכאורה ישנו ענין של פרידה.

ולהעיר מהמבואר²⁷ (בארוכה לפי ערך) בענין "אתם נצבים היום כולכם"¹⁰, שדוקא ע"י ההתבוננות ש"ראשיכם שבטיכם" זקוקים ל"חוטב עצים" ו"שואב מימין", שעל ידם נעשית שלימות ב"ראשיכם שבטיכם", אזי נעשית האחדות בתוקף יותר, עד "מבלי ימצא האדם ראש וסוף", אבל ההתחלה בזה היא מ"אתם נצבים היום כולכם".

ועד"ז בנוגע לממוצע והמעבר וההכנה לענין ד"יעקב הלך לדרכו", לדרכו של כל אחד בדרך התורה והמצוות — שההכנה לזה וההתחלה בזה היא עי"ז שכולם רוקדים ביחד בשמחה של תורה.

ה. וזהו גם טעם ההדגשה בהמדובר בהתוועדות האחרונה²⁸ ובפרט בשמח"ת²⁹ בנוגע לקביעות עיתים בתורה [וכידוע הדגשת רבינו הזקן]³⁰, שאין זו רק קביעות עיתים בכמות ובזמן, אלא גם "קביעות" בנפש, שתהי' בזה הוספה ביתר שאת וביתר עוז (בהתאם לכך ששמחה פורץ גדר³¹), הן בכמות והן באיכות,

החל מ"ראשיכם שבטיכם", "מאן מלכי רבנן" — שאלו שיש להם "יורה יורה", ישתדלו במשך השנה (ומה טוב — כל המקדים הרי זה משובח) לקבל גם "ידין ידין",

ואלו שיש להם כבר "ידין ידין" — הרי כיון שתורה היא אין-סוף, "ארוכה מארץ מדה"¹², בודאי יכולים להוסיף הן ב"יורה יורה" והן ב"ידין ידין", והן בכללות שניהם יחד.

ועד"ז גם אלו הראויים לכך שהנהלות הישיבות או הכוללים יתנו להם הוראה וציווי ללמוד כדי לקבל סמיכות "יורה יורה" ו"ידין ידין" — שיקבלו על עצמם, מתוך שמחה וטוב לבב, שנוסף על כל השיעורים

29 שיחת יום שמח"ת סל"ט ואילך (לעיל ע' 193 ואילך).

30 ראה סה"ש תרצ"ג ריש ע' 100. וש"נ.

31 ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.

26 פרש"י אמור כג, לו. פינחס כט, לה"ל. וראה גם תו"מ חס"ח ע' 385. וש"נ.

27 ראה לקו"ת ר"פ נצבים.

28 שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח

מרחשון בסופה (לעיל ע' 234).

וסדרי הלימודים, יהי' אצלם גם ענין הלימוד כדי לקבל סמיכה, עכ"פ על "יורה יורה", ואלו הראויים לזה — גם על "ידין ידין".

וכיון שעכשיו היא ההתחלה ד"יעקב הלך לדרכו" לאחר חודש תשרי, הנה מה טוב שמיד בהתחלת הלימודים יתחילו הנהלות הכוללים והישיבות לעיין ולהתבונן ולהתייעץ ביניהם [וגם עם אלו שאודותם מדובר, שהרי לימודם צ"ל במקום שלבו רוצה³²], כדי לקבוע מי אלו שנוסף על הלימוד בהתמדה ושקידה ע"פ סדרי הישיבות והכוללים יתחילו גם את הלימוד ל"אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא"³³, לקבל סמיכות לרבנות.

ו. וכדי שיהי' גם הענין ד"מצוה לפרסם"³⁴ — יש לחדש עוה"פ המדובר בשנה שעברה³⁵ אודות הדפסת חידושי תורה, שכל כולל, ועד"ז כל ישיבה (שבכחות הגבוהות שייך ענין זה), יפרסם את חידושי התורה של התלמידים וחברי הכולל, עכ"פ פעמיים בשנה: פעם אחת — כשעוברים מהקיץ לחורף, בתור הכנה לחודש תשרי, ופעם אחת — כשעוברים מהחורף לקיץ, בתור הכנה לחודש ניסן, כלומר: לפני ראש השנה, ועוד לפני"ז, לפני חג המצות, חג הפסח.

וכיון שבכלל ניכר חילוק בסדרי כל הישיבות בין חורף וקיץ, ועאכו"כ כשידגישו ויביאו זאת בענין של פועל — הנה עי"ז יתוסף יתר חיות וכו' במעלת סדר זה לגבי סדר השני, שהרי בהכרח שלכל ענין בעולם תהי' מעלה לגבי ענין שלעומת זה, אע"פ ששניהם בקדושה, בלימוד התורה או בקיום המצוות וכו', כמובן גם מהענין ד"אתם נצבים", שצ"ל הן הענין ד"כולכם" והן הענין של התחלקות הדרגות.

ז. וכל זה — בנוגע לאלו שחלקם בד' אמות של תורה;

אבל כיון שלימוד מביא לידי מעשה³⁶, מובן מזה גם בנוגע לכללות עם ישראל, שגם אלו שמצד איזה סיבות שתהיינה אינם בד' אמות של תורה, אלא שייכים יותר לעבודת זבולון, צריך שגם אצלם יתוסף בקביעות עיתים בתורה,

וגם בשני אופני הלימוד: הן בלימוד התורה לשם לימוד, והן

(32) ראה ע"ז יט, א. שו"ע יו"ד סוסר"מ. סרמ"ט סי"ג.

(33) יומא כו, א. (35) ראה גם תו"מ חפ"א ע' 83 הערה

(34) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתקפ"א. 229. וש"נ.

הובא במג"א או"ח סקנ"ד סק"ג. רמ"א יו"ד (36) ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

בלימוד התורה שקשור עם מעשה בפועל, ע"י לימוד הפוסקים כו' (כמבואר בארוכה בהקדמה לשו"ע של רבינו הזקן ע"י בני המחבר).

ועד"ז גם בנוגע לקיום המצוות — שיתוסף הן בכמות קיום המצוות, ריבוי מצוות, והן באיכות קיום המצוות, בחיות והידור שיש לו בקיום כל מצוה ומצוה.

זאת ועוד:

בדוגמא שיש בלימוד התורה האופן ד"יגדיל תורה ויאדיר³⁷, שהוא למעלה מהתחלקות כו' — צ"ל גם במצוות מצוה שכוללת כל המצוות כולם, שזוהי מצות הצדקה, שהיא לא רק "שקולה כנגד כל המצוות"³⁸, אלא גם כוללת כל המצוות, כמבואר באגה"ק³⁹ בענין "חסד דרועא ימינא"⁴⁰ ש"כל הגוף נכלל בימין", שלכן נכללים כל המצוות כולם במצוה של חסד, שזוהי מצות הצדקה.

וכמובן גם מדברי חכמים במשנתם שכל המצוות כולם נכללים בקו של גמילות חסדים — שהרי ישנם שלשה קוים⁴¹: קו התורה, קו העבודה (תפלה), וישנו הקו של גמילות חסדים, שהו"ע קיום המצוות; וכאשר החלוקה היא בכללות יותר, לתורה ומצוות⁴² — אזי נאמר⁴³ "ציון במשפט תפדה", ש"משפט" קאי על תורה, "כהלכתא קדמייתא"⁴⁴, "ושבי" בצדקה", שכוללת כל המצוות כולם.

ובהתאם לכך, הנה בנוסף על האמור לעיל אודות ההוספה הן בכמות והן באיכות בלימוד התורה, צ"ל הוספה גם בקו הצדקה, ועי"ז יתוסף — הן חיות והידור, והן בכמות הענינים — בנוגע לקיום כל המצוות כולם.

ח. ויה"ר שההוספה בכהנ"ל תקרב את קיום היעוד "ציון במשפט תפדה ושבי" בצדקה" כפשוטו, למטה מעשרה טפחים — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,

שאצלו יהיו ב' ענינים אלו (בדוגמת הסיבה שפועלת את ביאתו שהיא עבודת בני' בסוף זמן הגלות ב"משפט", תורה, ו"בצדקה", שהו"ע

(37) ישע"י מב, כא. וראה חולין סו, ב. (42) ותפלה נכללת בא' מהם — במצוות את בתורה וכו', כמבואר בכ"מ.

(38) ב"ב ט, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב). (43) ישע"י א, כז.

(39) סל"ב. (44) ת"א וישב מ, יג. וראה לקו"ת ר"פ

דברים (א, סע"ב ואילך).

(40) תקי"ז בהקדמה (יז, א).

(41) אבות פ"א מ"ב.

המצוות בכלל ומצות הצדקה במיוחד) — שהרי משיח ילמד תורה את כל העם כולו⁴⁵, היינו, שמשיח בעצמו ילמד תורה עם כל אחד מישראל, וגם נאמר עליו "ושפט בצדק דלים"⁴⁶, שזהו ענין הצדקה (נוסף לכך ש"צמח צדיק" שמו⁴⁷, והרי צדיק הוא גם מלשון צדקה⁴⁸).

ובכללות הרי הם שתי הדרגות הכלליות שנאמרו במשיח צדקנו,

— כפי שמבאר הצ"צ במצות מינוי מלך⁴⁹, שמשיח יהי' הן רב והן מלך, שענינו של רב, שמלמד תורה, וענינו של מלך (באמיתיות), שמהוה את כל עניני המדינה והדרים עלי', והיינו, שבדוגמת פעולת ספירת המלכות ב"מלכותא דרקייעא", הנה עד"ז הוא אמיתית ענין המלך למטה, שלא זו בלבד "אשר יוציאם ואשר יביאם"⁵⁰, אלא שדואג ומספק כל צרכי המדינה ומגין על המדינה וכו' וכו' (כמבואר בכ"מ) —

יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובקרוב ממש.

[ואח"כ אמר: כיון שדובר לעיל⁵¹ אודות שבעים האומות — ינגנו עתה הניגון עם התיבות ברוסית. מסתמא נמצאים כאן אלו שמכירים אותו (וניגנו הניגון "עך טי זימליאק").]

* * *

ט. בהמשך להמדובר לעיל⁵² ענין בחסידות, יש צורך שיהי' עד"ז גם ענין בנגלה דתורה, כמו "הלכות החג בחג"⁵³, ועד"ז גם בנוגע לזמן זה — ע"פ הוראת רבינו הזקן⁵⁴ שצריך לחיות עם פרשת השבוע, פרשת נח.

ביאור הטעם שנח התמהמה בבנין התיבה במשך זמן ארוך של מאה ועשרים שנה⁵⁵, ולא בנה אותה בזריזות גדולה⁵⁶ — (ע"פ דברי

(54) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

(55) דאף שהסיבה לכך היתה "כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה .. והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו" (פרש"י נח ו, יד) — הרי כמה דרכים למקום לפעול ההתעוררות לתשובה, מבלי לקשר זאת עם דחיית קיום ציוני ה' שיתארך משך זמן רב, שמזה יהי' ניתן ללמוד שכאשר יש איזו סיבה, ניתן להתעכב בהעדר קיום ציוני ה' במשך זמן ארוך ביותר — מאה ועשרים שנה, שזהו כל

(45) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. ועוד.
(46) לקר"ת צו יז, א. ובכ"מ.
(47) ירמ"י כג, ה וברד"ק ומצו"ד.
(48) ראה אוה"ת שה"ש (כרך ב) ע' תרלה ואילך. ועוד.
(49) דרמ"צ קי, ב.
(50) פינחס כז, יז.
(51) במאמר פ"ד (לעיל ס"ע 237).
(52) לעיל ע' 235 ואילך.
(53) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט ס"ד. וש"נ.

הרגצ'ובי⁵⁷ בכגו"ד) שזהו לפי שנצטווה "עשה לך גו"⁵⁸, שנח בעצמו יעשה התיבה ולא יצוה לאחרים לעשותה, ומובן, שכאשר אדם אחד לבדו צריך לעשות עבודה גדולה כזו, אין חידוש בכך שגם כשעושה זאת בזריזות גדולה הרי זה נמשך ק"כ שנה⁵⁹ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 34 ואילך.

י. ובענין זה ישנה גם השאלה ששואלים תמיד: למאי נפק"מ עתה? — הנה הנפק"מ היא פשוט בנוגע לפועל⁶⁰:

מסופר בגמרא במסכת סנהדרין⁶¹, שסנחריב מצא דף מתיבת נח ועשה ממנו עבודה זרה.

וכיון שקוראים מזמן לזמן שיש שהולכים בהרי אררט כדי לחפש תיבת נח, הרי לא מופרך שימצאו דף הנ"ל מתיבת נח — אם הגויים שמחפשים תיבת נח, או שיימצא בביאת משיח צדקנו. ואז נשאלת השאלה — האם עי"ז שסנחריב השתחוה לדף זה נעשה ע"ז שאסורה בהנאה.

אמנם, כיון שבנוגע לתיבת נח נאמר "עשה לך", הרי זה צ"ל "משלך" [ע"ד מ"ש⁶² "עשה לך שתי חצוצרות כסף", שצ"ל "משלך"⁶³], וכיון שזה מהנכסים שלו, לא יכול משהו אחר לאסור זאת, שהרי "אין אדם אוסר דבר שאינו שלו"⁶⁴. ועפ"ז, אם ימצאו דף זה, יכולים שפיר להשתמש בו.

משך זמן החיים, כהפירוש הפשוט בפסוק (בראשית ו, ג) "בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה".
 (56) דלכאורה, הרי זה דבר פלא בלתי מובן לגמרי — שהרי ידוע ענין מעלת הזריזות בקיום ציווי השם, ואין זה ענין שקשור עם מתן תורה דוקא, שהרי אדרבה: ענין הזריזות למדים מאברהם אבינו שהי' קודם מ"ת, ובפרט כפי שמדגיש רבינו הזקן (תניא אגה"ק סכ"א) שדוקא "זריזות" דאברהם אבינו ע"ה (לא עצם ענין העקידה) היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם, ומזה צריך ללמוד בנוגע לזריזות בכל המצוות כולם.

משך זמן החיים, כהפירוש הפשוט בפסוק (בראשית ו, ג) "בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה".

(56) דלכאורה, הרי זה דבר פלא בלתי מובן לגמרי — שהרי ידוע ענין מעלת הזריזות בקיום ציווי השם, ואין זה ענין שקשור עם מתן תורה דוקא, שהרי אדרבה: ענין הזריזות למדים מאברהם אבינו שהי' קודם מ"ת, ובפרט כפי שמדגיש רבינו הזקן (תניא אגה"ק סכ"א) שדוקא "זריזות" דאברהם אבינו ע"ה (לא עצם ענין העקידה) היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם, ומזה צריך ללמוד בנוגע לזריזות בכל המצוות כולם.

(57) נסמן בלקו"ש שבפנים הערה 36.

(58) נח שם.

(59) כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת-שחוק: ובפרט אם הי' רוצה לכוין בבנין התיבה את כל הכוונות הקשורות עם פנימיות בינה וכו' (ראה בהנסמן בלקו"ש שם הערה 41) — הרי זה פלא איך הספיק ("ווי האָט ער זיך איספּראָוועט") לעשות זאת במשך ק"כ שנה, בה בשעה שזמן זה הי' דרוש בשביל הכוונות לבדן, עוד לפני שיגיע לבנין התיבה!...

(60) בהבא לקמן — ראה צפע"נ עה"ת פ' נח עה"פ.

(61) צו, א.

(62) בהעלותך יו"ד, ב.

(63) פרש"י עה"פ.

(64) ע"ז נג, ב. ובכ"מ.

יא. ועוד ענין בזה — כרגיל כמ"פ לבאר ההוראה בנוגע לעבודת האדם לקונו, כידוע תורת הבעש"ט⁶⁵ שמכל דבר יש ללמוד מהי שייכותו וכיצד יכול להשפיע על עבודתו לקונו — שיש בזה לימוד נפלא:

מצווים ליהודי שידע שיש בתורה סיפור אודות בנין של תיבה — "תיבת עצי גופר גו' (שיש צורך לחטוב אותם כו') וכפרת אותה מבית ומחוץ בכופר"⁶⁸ [שיעמדו בפני חוזק מי המבול⁶⁶, ובפרט שהיו מים רותחים כו'⁶⁷], ותיבה גדולה — "שלש מאות אמה אורך התיבה חמישים אמה רחבה ושלושים אמה קומתה"⁶⁸, שיהיו בה "קנינים"⁶⁸, "מדורים מדורים לכל בהמה וחי"⁶⁶, ו"שלש עליות זו על גב זו, עליונים לאדם, אמצעים למדור, תחתיים לזבל"⁶⁹ — בגלל הצורך להציל קיומם של כמה בני אדם, וכן בעלי חיים, מיני זרעים, זמורות וכו' (כמובא בפירוש רש"י⁷⁰).

ובכן: אע"פ שהיו לנח בנים וכלות, משפחה שלימה, ומה גם שאז חי עדיין מתושלח [כפי שמפרש רש"י מ"ש⁷¹ "כי לימים עוד שבעה", "אלו שבעת ימי אבלו של מתושלח הצדיק .. נוסף על מאה ועשרים שנה"], ובמילא היו גם כמה תלמידי מתושלח — הנה כיון שהקב"ה הודיע ואמר לנח "עשה לך וגו'", לא הי' יכול למסור זאת למישהו אחר! ולכאורה אינו מובן:

נח זועק שהוא מנהיג הדור, וצריך להוכיח ולהזהיר את אנשי הדור שיפסיקו לעבור עבירות — עבירות שבין אדם לחבירו, כמ"ש⁷² "ותמלא הארץ חמס", וא"כ, היתכן שיקדיש את זמנו לחבר קרשים וכו' לבנין התיבה — בשביל זה יש לו בנים ותלמידים, עבדים ומשרתים; ואילו בעצמו, להיותו מנהיג הדור, צריך להתעסק באמירת דרשה יפה — דרשה שהתורה ציוותה עליו להוכיח ולהזהיר את אנשי דורו.

אך אעפ"כ, אומר לו הקב"ה: "עשה לך תיבת וגו'", שהוא בעצמו צריך לבנות את התיבה, ולכן אין לו למסור זאת למישהו אחר.

אלא מאי, הוא צריך להוכיח ולהזהיר את אנשי דורו ולהבטיח שיהי' ההיפך מ"מלאה הארץ חמס"⁷³, ובפרט שרוצה לעשות זאת

(69) פרש"י שם, טז.

(70) שם ט, כ.

(71) שם ז, ד.

(72) שם ו, יא.

(73) שם, יג.

(65) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.

רש"י (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

(66) פרש"י עה"פ.

(67) זבחים קיג, ב. וראה לקו"ש ח"י ע'.

35. וש"ג.

(68) ו, טו.

בהסברה, ובדברים היוצאים מן הלב, עד מאה פעמים ואחד (שכל זה אינו קשור עם מ"ת דוקא, כיון שזהו ענין של סברא ושכל), שבשביל זה יש צורך בריבוי זמן — הנה כיון שהקב"ה מטיל עליו לעשות שני הדברים, עליו לכל לראש לקיים הציווי "עשה לך תיבת עצי גופר", וברור הדבר, שמצוה זו לא תבלבל ח"ו קיום מצוה אחרת; אדרבה — היא עוד תוסיף בזה.

וכפי שאכן הי' בפועל — שנח בנה את התיבה, וביחד עם זה, גם הזהיר את בני דורו.

יב. אמנם, מצד זה שנח הי' לפני מ"ת, לא הי' אצלו ה"להט" שהי' אצל משה רבינו לאחר מ"ת, שאמר "מחני נא מספרך"⁷⁴, אא"כ ימחול הקב"ה לעובדי העגל — כמבואר בזהר⁷⁵ שעבודתו של נח לא היתה כמו העבודה עתה, ואפילו לא כמו העבודה של אברהם כו',

ואילו העבודה עתה — לאחר ש"משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה"⁷⁶, עד בדורנו זה — שלא זו בלבד שצריך לומר מוסר [באופן המתאים ע"פ תורה, כפי שמבאר רבינו הזקן]⁷⁶ כיצד מותר וצריך לומר מוסר], ולא זו בלבד שצריך להתפלל לשלומם אם יש עכ"פ עשרה צדיקים⁷⁷, אלא כפי שהי' אצל משה רבינו, שאע"פ שדובר אודות עושי העגל, וכבר התפלל עבורם וכו', כך, שלכאורה מה עוד יכול לעשות לאחר שכתב עשה הכל — הנה בשעה שאין דרך אחרת, מעמיד את עצמו בסכנה ואומר "מחני נא מספרך אשר כתבת", אא"כ תהי' מחילה לעושי העגל, ומשה רבינו — שמדתו היתה אמת, "משה אמת ותורתו אמת"⁷⁸ — אחז בכך באמת!

וסיפור זה נעשה חלק בתורה בתור הוראה לכל הדורות כולם, שכך הוא הסדר לאחר מ"ת.

ובהמשך להוראה זו מסופר גם מה הי' הסוף — שמשה פעל שנעשה ענין המחילה לבנ"י בשלימותו, ולא עוד אלא שדוקא ע"י עבודה כזו ניתוסף בתורת משה שלא בערך, שזהו הענין דלוחות שניות, כדאיתא

(74) תשא לב, לב. (78) כ"ה בתנחומא קרח יא. ועד"ז ב"ב

עד, א. סנהדרין קי, סע"א. במדב"ר פי"ח, טז (כ"ה בבמדב"ר עם הענפים, ובדפוס וילנא — פיסקא כ) — כגירסת הבחיי והכלי יקר קרח טז, לד. ועוד.

(75) נסמן בלקו"ש שבפנים ע' 40.

(76) ראה שו"ע חו"מ הל' אונאה ס"ל.

וש"נ.

(77) ראה וירא יח, לב ובפרש"י.

במדרש⁷⁹ שמשה "התחיל מצטער על שבור הלוחות, ואמר לו הקב"ה אל תצטער בלוחות הראשונות .. בלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם .. כפליים⁸⁰ לתושי", וכמדובר כמ"פ⁸¹ שהפירוש ד"כפליים לתושי" הוא לא רק ב"פ ככה, ורק הוספה בכמות, אלא זהו ענין שלא בערך לגמרי, וגם באיכות.

יג. וזוהי גם ההוראה בנוגע אלינו מסיפור תיבת נח (ע"פ תורת רבינו הזקן שצריך לחיות עם הזמן):

לכל לראש — בהמשך להאמור לעיל⁸² בנוגע לענין הזריזות — שאדרבה: מכאן רואים את הזריזות הכי גדולה, שאע"פ שנח עבד לבדו, הצליח במשך ק"כ שנה להשיג עצי גופר ולבנות מהם תיבה עם כל הפרטים האמורים לעיל, וביחד עם זה הי' לו גם הזמן להזהיר את בני דורו.

והוראה נוספת — מ"ש בזהר אודות שלילת ההנהגה של נח שלא התפלל עבור בני דורו (לא כמו אברהם שהוסיף על נח, ועאכו"כ לא כמו משה שהוסיף עוד יותר וכו'), ולכן נקראים מי המבול על שמו, כמ"ש⁸³ "כי מי נח זאת לי" (כמבואר בדרושים⁷⁵).

וביחד עם זה ישנה גם ההוראה, שכאשר יהודי אחד נעמד ואומר שהוא הולך בשליחותו של הקב"ה, אזי פועל בכל העולם כולו ש"לא ירעו ולא ישחיתו"⁸⁴, כפי שרואים גם בחג הסוכות (דאזלינן מיני), והרי ענין הסוכה הוא בדוגמת תיבת נח, כמדובר במאמרים הקודמים⁸⁵ שבתיבת נח הי' דוגמת הענין ד"לא ירעו ולא ישחיתו" שיהי' לעתיד לבוא.

ומזה באים בקרוב ליעוד "לא ירעו ולא ישחיתו" שבגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יקויים בכל העולם כולו היעוד⁸⁶ "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות".

יד. ויה"ר שיהיו כל הפרטים וכל הענינים הנ"ל באופן ד"מלכתחילה אריבער"⁸⁷.

85) ד"ה בסוכות תשבו די"ג תשרי פ"ד (לעיל ע' 105). וש"נ.

86) ראה פס"ר פ' שבת ור"ח. ספרי ר"פ דברים. יל"ש ישעי' רמז תקג.

87) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תריז. וראה גם לעיל ע' 126. וש"נ.

79) שמו"ר רפמ"ו.

80) איוב יא, ו.

81) ראה גם תו"מ חע"ג ס"ע 144. וש"נ.

82) בהערה 56.

83) ישעי' נד, ט.

84) שם יא, ט. סה, כה.

ובשעה שמקשרים זאת גם עם ניגון — אזי נעשה ה"מלכתחילה אריבער" בשמחה,

ואז הרי זה פורץ כל הגדרים⁸¹, ומזרז שבקרוב ממש נשיר ונרקוד לקבל פני משיח צדקנו.

[ניגנו הניגון "מלכתחילה אריבער"].

* * *

טו. דובר לעיל⁸⁸ שסיפור המדרש שהקב"ה אומר "קשה עלי פרידתכם" הוא בכדי ללמדנו, שבשעה שיהודים חוזרים למקומם מהתוועדות של (או בהמשך ל) יו"ט, עליהם לדעת, שאין זו "פרידתכם" באמת, כי, כאשר יהודי יודע ש"פרידתכם" הוא דבר ש"קשה" להקב"ה, הרי כיון שבודאי רצונו לקיים ציווי הקב"ה, ועאכו"כ שלא להקשות כביכול על הקב"ה — אינו נפרד.

ומה שנמצא במקום גשמי שאינו אותו מקום גשמי של חבירו — הנה על זה ישנה העצה "אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו"⁸⁹,

שא' הפירושים בזה⁹⁰ — שכיון ששניהם זוכרים אותו "דבר הלכה" שבו נפטרו איש מרעהו, באופן שדבר ההלכה חקוק במוח הזכרון שלהם ועומד בקיומו (ללא שכחה), ומיוחד עמהם ב"יחוד נפלא"⁹¹ — נעשים גם הם (האדם וחבירו) מאוחדים זה עם זה, כך, שגם לאחר שנפטרים איש מרעהו, אין זו פרידה.

ועד"ז כשנפטרים מתוך התוועדות, ולוקחים ממנה ענין שקשור עם תורה (אם בלימוד התורה או בקיום מצוותי), ש"תורה אחת לכולנה"⁹² — הרי זה מאחד את כל אלו שהשתתפו בענין זה, וכן אלו ששומעים זאת בהיותם בריחוק מקום גשמי, אבל הדבר נקלט אצלם, ועד גם באופן של "יחוד נפלא", ועאכו"כ כשענין זה נמשך אח"כ במעשה בפועל, כך, שנעשה גם יחוד למטה מעשרה טפחים בדבר גשמי, שפועל גם בגשמיות האדם, ועד שפועל בגשמיות העולם.

וזהו אחד הענינים של התוועדות זו, שהיא במקום "צאתכם לשלום" — שה"עולם" מפרש זאת כפרידה, אבל האמת היא — אדרבה

88) במאמר פ"ז (לעיל ע' 242).

וש"נ.

91) תניא פ"ה.

89) ברכות לא, א.

92) ראה תניא רפמ"ד. ספמ"ו. ובכ"מ.

90) ראה גם תר"מ ח"פ ס"ע 331 ואילך.

— שעי"ז ניתוסף בענין האחדות, ועד לאחדות באופן של "יחוד נפלא", ע"י התוועדות ואסיפת כולם יחד, "בהתאסף ראשי עם"⁹³, לדבר ולהחליט החלטות טובות, על מנת לקיימם כל השנה כולה.

טז. ולכן:

לא נוגע שכל אחד שנוסע למקומו יכתוב פתקא בנפרד (וימתין לאישור) — שהרי זה היפך הענין ד"כולכם", כאחד ממש; אלו שרוצים שיזכירו אותם על הציון (בקשר לנסיעתם) — די בכך שכל אחד ירשום שמו ושם אמו, אבל יכולים לכתוב כולם על אותה הפתקא, וכך נוסעים ונשארים כולם ביחד, דכיון שכל אחד במקומו עוסק ב"דבר הוי" זו הלכה"⁹⁴ (כולל גם לימוד "דבר הוי" זו הלכה"), הרי זה באופן ד"ויחן שם ישראל"¹⁶ — "ויחן" לשון יחיד.

ומה שכן נוגע — הרי זה המדובר לעיל, שלא נפרדים זמ"ז, אלא לשלל אחד יש שליחות לפעול דוקא במקומו, לעשות שם דירה לו ית', ואצלו ית' הרי זו דירה אחת לאחדות הפשוטה, שמאחדת באופן של אחדות הפשוטה את כל אלו שמתעסקים בעשיית דירה לו ית' בתחתונים (אע"פ שכל אחד עושה זאת בחלקו בעולם, ואין זה אותו חלק, שאז תהי' הפעולה בחלק אחד בלבד, והרי צריך להפוך את העולם כולו להיות דירה לו ית').

יז. ועתה, הנה נוסף על המדובר בתורה (מאמר חסידות⁵² וענין בנגלה דתורה (כנ"ל ס"ט)), יהי' עתה גם ענין הצדקה כפשוטה — ליתן לכל אחד ליקח עמו למקום שאליו נוסע, וליתנו שם לצדקה, כך, שנעשה ענין ש"מצוה גוררת מצוה"⁹⁵.

ובשביל זה יחזרו וימנו את ה"טנקיסטים" בתור שלוחים שיחלקו לכל המסובים, הן האנשים והן הנשים.

וכיון שרוצים שתהי' הוספה בכמות ובאיכות על העבר ועל ההווה (שהרי מדובר על העתיד לבוא ברגע שלאח"ז) — יוסיפו ויתנו לכל אחד ג' שטרות.

ועי"ז יהי' ענין של שלשה, שקשור עם הבאר השלישי שנקרא "רחובות", על שם ש"הרחיב הוי" לנו ופרינו בארץ"⁹⁶, היינו, ש"בקרב הארץ"⁹⁷, עוד בימים האחרונים של הגלות, יהי' כבר מעמד ומצב

96 תולדות כו, כב.

97 מקץ מה, ו. ועוד.

93 ברכה לג, ה.

94 שבת קלח, ב.

95 אבות פ"ד מ"ב.

ש"הרחיב הוי' לנו ופרינו בארץ", ועד למ"ש הרמב"ן⁹⁸ שרומז על ביהמ"ק השלישי, בנין נצחי, שיבנה במקומו בקרוב ממש, ע"י משיח צדקנו.

וענין זה קשור גם עם המדובר בשבת⁹⁹ ממאמר הצמח צדק¹⁰⁰ בפי' מ"ש¹⁰¹ "ושלשת", שאז לא מתפעלים מזה ש"תרד מאד", אלא אדרבה: מזה נעשה "אבן האזל", ש"אזלינן מיני"י¹⁰², שנעשים בבחינת "מהלכים"¹⁰³, ובאופן שהוא "כבי הלולא"¹⁰², שזוהי שמחה גדולה ועצומה ביותר (כמבואר בארוכה בדרושי חתונה בכלל ובדרושי חתונה משנת תרנ"ב¹⁰⁴ ותרנ"ז¹⁰⁵ במיוחד).

ותהי' שנה של שמחה, ושנה של תורה, ושנת אורה וברכה, ועד לשנת גאולה כפשוטה — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. [כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שצריך להיות סדר מסודר, ולכן יעברו ה"טנקיסטים" מצד זה (בהראותו בידו הקדושה לצד שמאלו), ויתנו שלשה שטרות לכל הנמצאים כאן, הן בעזרת אנשים והן בעזרת נשים, וגם יקחו לעצמם לא יותר משלשה, כיון שכולל הכל.

לאחרי חלוקת השטרות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: אלו שנמצאים כאן בהתוועדות ולא קיבלו — יוכלו לקבל מחר ב"מזכירות". והעיקר, שיפֿעלו ("ס'זאָל זיך אָפּטאַן") הענינים שצריכים לפעול.

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגונים: "האדרת והאמונה", "הושיעה את עמך", "עוצו עצה ותופר" (ועודד את הנגינה, וכן רמז לשרוק), והתחיל לנגן "ניעט ניעט ניקאָוואָ", "ופרצת".

אח"כ אמר: אלו שנתחייבו בברכה אחרונה — מסתמא יברכו ברכה אחרונה.

טרם צאתו התחיל לנגן הניגון "כי בשמחה תצאו".

(98) עה"פ.

(99) ד"ה ויאמר גו' מחר חודש פ"ד ואילך (לעיל 210 ואילך).

(100) אוה"ת בראשית יב, סע"א ואילך.

(101) שמואל-א כ, יט.

(102) עירובין נד, א.

(103) ראה אוה"ת שם כד, סע"ב.

(104) ד"ה כל הנהגה — סה"מ תרנ"ב ע' צא ואילך.

(105) ד"ה שמח תשמח — סה"מ תרנ"ז ע' קעג ואילך.